

Concretisering kwaliteitsverwachtingen

gericht op

cognitief sterk functionerende leerlingen

gebaseerd op de referentiekader voor onderwijskwaliteit

Door expertisecentrum TALENT van de KU Leuven
en de ankerscholen binnen het project Voorbeeldscholen voor CSF

Concretisering van kwaliteitsverwachtingen vanuit het Referentiekader voor OnderwijsKwaliteit gericht op onderwijs voor Cognitief Sterk Functionerende (CSF) leerlingen

Eén van de doelen van het project Voorbeeldscholen is **het concretiseren** van kwaliteitsindicatoren en -beelden voor beleid en praktijk ten aanzien van de begeleiding van CSF leerlingen.

Voor de ontwikkeling van deze concretisering vertrekken we vanuit het dashboard uit het **referentiekader onderwijskwaliteit** (OK, zie figuur 1). Het OK¹ is een referentiekader dat werd opgesteld door de Vlaamse Onderwijsinspectie op basis van wetenschappelijke literatuur en input van betrokken stakeholders om minimale gemeenschappelijke kwaliteitsverwachtingen op gebied van onderwijs voor **alle leerlingen te expliciteren**. Deze indicatoren voor kwaliteitsvol onderwijs **zijn evenzeer van toepassing op kwaliteitsvol onderwijs aan cognitief sterk functionerende leerlingen**.

Het is echter een meerwaarde om de **kwaliteitsverwachtingen** uit het OK te **concretiseren en te verduidelijken** in functie van de kwaliteitsbewaking van het onderwijs aan CSF leerlingen. Met deze tool kunnen schoolteams aan de slag om hun beleid voor CSF onder de loep te nemen en gericht, stap voor stap bij te sturen. We zijn er ons van bewust dat deze tool overweldigend kan overkomen voor scholen die in de beginfase staan op gebied van het begeleiden van CSF leerlingen. Een aanpak voor CSF leerlingen in het zorgbeleid integreren is een oefening die tijd vraagt en die stapsgewijs kan verlopen. Dit document kan daarbij inzichten geven. Het is geen controlelijst of afvinklijst, maar een ondersteunende tool die kan helpen bij het integreren van een kwalitatief beleid voor CSF leerlingen in het beleid op leerlingenbegeleiding van een school.

In onderstaande tabel vind je:

- In de eerste kolom **de originele kwaliteitsverwachtingen van het OK**. Omdat we van hieruit vertrokken zijn en omdat het handig is om te zien welke kwaliteitsverwachting we in de andere kolommen concretiseren hebben we deze mee opgenomen in het document. Op deze manier heeft de lezer een compleet beeld van de originele kwaliteitsverwachting, de concretisering en de specifieke tips naast elkaar staan.
- In het midden **de concretisering van deze kwaliteitsverwachtingen op gebied van onderwijs aan CSF leerlingen**. Deze zijn vooral bedoeld voor directieteams en andere betrokkenen die het beleid voor CSF mee vormgeven op een school (coördinatoren, zorgleraren, kernteam CSF...). Ook leraren die meer wetenschappelijke onderbouwing willen lezen kunnen in deze kolom en in voetnoten bij kolom drie terecht voor de verwijzingen naar de literatuur. We benadrukken hier graag nogmaals dat dit **geen nieuwe kwaliteitsverwachtingen** zijn, maar wel een houvast voor schoolteams om te kijken wat de kwaliteitsverwachtingen, reeds omschreven in het OK, nu specifiek voor de CSF leerlingen op een school kunnen betekenen.
- In de derde kolom **specifieke praktische en didactische tips, bronnen voor inspiratie of bruikbare tools**. Deze kolom werd toegevoegd om de individuele (zorg)leraar of het (kern)team dat aan de slag gaat rond CSF mee te ondersteunen;

¹ Referentiekader voor Onderwijskwaliteit. (2017).

	Originele tekst ROK	Concretisering en aanvullingen voor CSF	Praktische tips – didactische tips – bruikbare tools
RESULTATEN EN EFFECTEN			
R1	<p>De school bereikt de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep van lerenden.</p> <p>De minimaal gewenste output omvat het nastreven van de ontwikkelingsdoelen en het realiseren van de eindtermen, basiscompetenties en leerplandoelen. Dit hangt samen met het streven naar welbevinden en betrokkenheid van lerenden en leerkrachten. De algemene kwaliteitscultuur in de school en de kwaliteit van de pedagogische relatie tussen lerenden en teamleden vormen hierbij sleutelementen.</p>	<p>De minimaal gewenste output bij CSF leerlingen omvat het zo maximaal mogelijk aanspreken van het leerpotentieel.</p> <p>De output van onderwijs aan CSF leerlingen omvat meer dan het nastreven van ontwikkelingsdoelen en het realiseren van de eindtermen, basiscompetenties en leerplandoelen. Kwaliteitsvol onderwijs dient het leerpotentieel van CSF leerlingen zo maximaal mogelijk aan te spreken en verder te ontwikkelen.</p> <p>Welbevinden, betrokkenheid en positieve pedagogische relaties met leraren en andere teamleden van de school, hangen voor CSF leerlingen ook samen met leeruitkomsten en zijn voor hen van groot belang.²</p> <p>Dit laatste impliceert dat het lerarenteam kennis nodig heeft over hoe ze deze pedagogische relatie met de CSF leerlingen zo optimaal mogelijk kan inzetten. (Lees meer bij professionaliseringsbeleid BL8, BL 9, BL10, BL11)</p>	<p>Om de gewenste minimale output bij de CSF leerlingen te kunnen nastreven, zetten scholen best in op het herkennen en signaleren van deze leerlingen. Hier gaan we verder op in bij het onderdeel begeleiding (B1).</p>

² Verschueren, K., Steenberghs, N., & Lavrijsen, J. (2021). Nurturing high ability students' engagement in school: Insights gained from the TALENT study. *European-North American Summit on Talent development*(April 14–17).

<p>R2</p>	<p>De school streeft naar welbevinden en betrokkenheid bij alle lerenden en het schoolteam en naar tevredenheid bij ouders en bij andere relevante partners.</p> <p>Welbevinden staat voor de mate waarin iemand zich lichamelijk, mentaal en sociaal goed voelt. Betrokkenheid uit zich onder andere in de mate waarin iemand geconcentreerd en geïnteresseerd is en actief deelneemt. Welbevinden en betrokkenheid beïnvloeden het leren, de ontwikkeling en de vorming van de lerenden. Ze spelen eveneens een cruciale rol bij de teamleden in het realiseren van gewenste resultaten en effecten. De mate waarin ouders en andere relevante partners tevreden zijn over de school is eveneens een belangrijk output element. Welbevinden, betrokkenheid en tevredenheid vormen hefboomen voor kwaliteitsontwikkeling.</p>	<p>Kwaliteitsvol onderwijs aan CSF leerlingen richt zich op het ondersteunen van het zich goed voelen op school en op actieve, geconcentreerde en geïnteresseerde deelname aan leeractiviteiten en op leermotivatie.</p> <p>Welbevinden en betrokkenheid zijn onderwijsuitkomsten die op zichzelf van belang zijn en ze hangen bovendien samen met betere leerprestaties en minder risico op onderpresteren bij CSF leerlingen.³ Relevante partners kunnen worden betrokken om welbevinden en betrokkenheid positief te beïnvloeden.</p>	<p>Voorbeelden van relevante partners naast de ouders kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pedagogische begeleidingsdiensten • CLB • Ondersteuners vanuit het ondersteuningsnetwerk • (Psycho)therapeuten • (CSF) coaches • Psychologen • Logopedisten • Kinesisten • Scholen van de eigen scholengemeenschap • Begaafdheidsspecialisten • <p>Relevante partners kunnen, afhankelijk van de specifieke noden van een CSF leerling, nog worden uitgebreid met onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanbieders van externe verrijkingstrajecten • Hogescholen en universiteiten voor het opnemen van een vak, wanneer de leerling nog les volgt in het secundair onderwijs • Sprekers voor masterclasses •
<p>R3</p>	<p>De school streeft bij elke lerende naar zoveel mogelijk leerwinst.</p> <p>Het is belangrijk dat de school alles in het werk stelt om elke lerende zoveel mogelijk ontwikkelingskansen te bieden. Ze ambieert een ruime ontwikkeling en streeft naar zoveel mogelijk leerwinst bij elke lerende. Dit duidt op de toename van kennis en vaardigheden en op de ontwikkeling van attitudes, competenties en talenten van lerenden gedurende een bepaalde</p>	<p>De school streeft naar zoveel mogelijk leerwinst voor haar CSF leerlingen en biedt hen zoveel mogelijk kansen om hun kennis, vaardigheden, attitudes, competenties en talenten te ontplooien.</p> <p>Voor de groep CSF leerlingen brengt het</p>	<p>Om leervorderingen en onderwijsbehoeften in kaart te brengen, kan het schoolteam gebruik maken van zoveel mogelijk verschillende informatiebronnen. Mogelijke bronnen voor het in kaart brengen van deze leervorderingen en onderwijsbehoeften zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oudergesprekken • AVI-afnames

³ Verschueren, K., Lavrijsen, J., Sypré, S., Struyf, E., Vansteenkiste, M., Soenens, B., & Donche, V. (2021). Cognitieve begaafdheid en talentontwikkeling: een hedendaagse visie. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 13-32). Acco learn.

	<p>periode</p>	<p>schoolteam de beginsituatie⁴ en onderwijsbehoeften gericht in kaart. Zo kan er worden bepaald waar leerstof in compacte vorm kan worden aangeboden en verrijking⁵ kan worden ingezet, waar verkorte instructie⁶ op zijn plaats is, waar klasexterne verrijking nodig is of een versnelling⁷ aan de orde is. De duidelijke, concrete beeldvorming van een specifieke leerling vraagt het samenbrengen van informatie vanuit diverse informatiebronnen.</p> <p>Het compacten en verrijken kan als eerste instantie als binnenklasdifferentiatie worden opgevat, maar kan worden uitgebreid naar gelang de onderwijsbehoefte van de CSF leerling.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • LVS-toetsen⁸ (deze kunnen ook worden ingezet om door te toetsen en zo te zien op welk niveau de verrijking best wordt aangeboden.) • Didactische niveaubepalingen van externen • Pre-toetsen • Observaties van leraren • Leerlinggesprekken • Input vanuit de klassenraad • Informatie vanuit de KOLa-fiche • Informatie vanuit de BaSO-fiche • Informatie vanuit de aanvulling van de BaSO fiche • Informatie vanuit externe verrijkingstrajecten • Overgangsbesprekingen • <p>Verrijking zorgt ervoor dat CSF leerlingen kunnen oefenen met vaardigheden zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leren omgaan met falen en fouten maken • leren studeren <p>Verrijking laat hen ook hun executieve vaardigheden trainen.</p> <p>TIPS</p> <p>De aanpassingen die al in de lagere school zijn toegepast geven ook een indicatie voor het leertempo en de nood aan complexiteit die een CSF leerling heeft. Bijvoorbeeld:</p> <p>Een leerling die twee versnellingen, verrijking voor alle vakken en een verrijkingsklas heeft gevolgd in het lager onderwijs, zal waarschijnlijk verregaande aanpassingen nodig hebben in het secundair onderwijs.</p>
--	----------------	---	--

⁴ Bakx, A., Samsen-Bronsveld, E., & Hoogeveen, L. (2020). Top 20 principes uit de psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve, getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor- en vroegschoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

⁵ Verachtert, P. (2021). Compacten en verrijken voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals* (pp. 109–128). Acco learn

⁶ VanTassel-Baska, J., Hubbard, G. F., & Robbins, J. I. (2020). Differentiation of Instruction for Gifted Learners: Collated Evaluative Studies of Teacher Classroom Practices. *Roeper Review*, 42(3), 153–164. <https://doi.org/10.1080/02783193.2020.1765919>

⁷ Smeets, S. (2021). Groeperen en versnellen als interventie voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van Cognitief Talent. Handboek voor Onderwijsprofessionals*. (pp. 131-145). Acco Learn

⁸ Lavrijsen, J., Sypré, S., & Verschueren, K. (2022). Snel van start: vroege predictoren van cognitieve begaafdheid bij kleuters. *Pedagogische Studien*.

			Bij overgangsmomenten (schoolwissel, overgang kleuter naar lager of lager naar secundair) kunnen specifieke informatiemomenten naar de (volledige) klassenraad helpend zijn om de overgang vlot te laten verlopen.
R4	<p>De school stimuleert de studievoortgang van elke lerende.</p> <p>Studievoortgang is het bereiken van de minimaal gewenste output binnen een vooropgesteld tijdspad. De school volgt de deelname aan het onderwijsgebeuren van de lerende op en ondersteunt de studievoortgang. De school streeft ernaar dat zoveel mogelijk lerenden gekwalificeerd uitstromen, waarbij ze minimaal voldoen aan de vereisten van het gevalideerd doelenkader.</p>	<p>De school stimuleert de studievoortgang van de CSF leerlingen en past indien nodig het vooropgestelde tijdspad voor het bereiken van minimaal gewenste output aan.</p> <p>Voor sommige CSF leerlingen kan het zijn dat het regulier vooropgesteld tijdspad moet worden aangepast om de onderwijsbehoeften van deze specifieke leerlingen te blijven ondersteunen. Deze onderwijsbehoeften kunnen zich stellen buiten het gevalideerde doelenkader.⁹ Met andere woorden kunnen er andere specifiek doelen worden opgesteld voor een CSF leerling. Deze doelen kunnen verbredend zijn (uitbreiding van het reguliere curriculum) of verdiepend (aansluitend op het reguliere curriculum, maar complexer) of een combinatie zijn van de twee. Leerlingen gemotiveerd houden en uitval en/of onderpresteren voorkomen kan op verschillende manieren.</p>	<p>Mogelijke aanpassingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Compacten en verrijken als binnenklasdifferentiatie¹⁰ • Aanpassen van het tempo waarop leerstof wordt aangeboden • (Flexibele) niveaugroepen in de klas¹¹ • Groeperen buiten de klas (verrijkingklas) • Eén of meerdere jaarversnellingen¹² • Vakversnellingen • <p>Om een mogelijke versnelling goed in kaart te brengen, kan er gebruik gemaakt worden van de versnellingswenselijkheidslijst: https://www.projecttalent.be/thema/versnellen/documenten/576-versnellingswenselijkheidslijst-vl</p> <p>Er wordt bij een versnelling gekeken naar het totale beeld van het kind, ook op vlak van sociale ontwikkeling en emotionele ontwikkeling. Wel is het belangrijk mee te geven dat 'jong gedrag' soms uit frustratie voortkomt en niet noodzakelijk uit een achterstand op sociaal of emotioneel functioneren. Vandaar dat dit totale beeld erg belangrijk is.</p>

⁹ Little, C. A. (2018). Teaching strategies to support the education of the gifted learner. In S. I. Pfeiffer (Ed.), *APA Handbook of Giftedness and Talent* (pp. 371–384). The American Psychology Association

¹⁰ Verachtert, P. (2021). Compacten en verrijken voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschuere, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals* (pp. 109–128). Acco learn

¹¹ Lavrijsen, J., Dockx, J., Struyf, E., & Verschuere, K. (2022). Class composition, student achievement, and the role of the learning environment. *Journal of Educational Psychology*, 114(3), 498–512. <https://doi.org/10.1037/edu0000709>

¹² Lupkowski-Shoplak, A., Behrens, W. A., & Assouline, S. G. (2018). *Developing Academic Acceleration Policies: Whole Grade, Early Entrance & Single Subject*.

			<p>Ook wordt er best rekening gehouden met het feit dat de versnelling vaak snel terug gepaard zal gaan met compacten en verrijken, verkorte instructies, deelname aan de verrijkingsklas,...¹³</p> <p>TIPS</p> <p>Basisinformatie over compacten en verrijken zit in de leermodule compacten en verrijken van expertisecentrum TALENT verwerkt: https://elearning.projecttalent.be/courses/compacten_v_errijken/</p> <p>Basisinformatie over versnellen zit in de leermodule versnellen van expertisecentrum TALENT verwerkt: Leermodule versnellen: https://elearning.projecttalent.be/courses/versnellen</p>
R5	<p>De school waarborgt de toegang tot onderwijs voor elke lerende.</p> <p>Iedereen heeft recht op onderwijs. Daarom heeft iedere school de maatschappelijke opdracht om voor elke lerende de toegang tot onderwijs te waarborgen en gelijke onderwijskansen te realiseren.</p> <p>Scholen kunnen maar resultaten en effecten bereiken als lerenden participeren aan het onderwijsleerproces. De school volgt de deelname van alle lerenden aan het onderwijsgebeuren op en gaat die waar nodig stimuleren</p>	<p>De school waarborgt bij CSF leerlingen een maximale participatie aan het onderwijsleerproces, ook bij leerlingen die dreigen uit te vallen.</p> <p>Een school heeft de maatschappelijke opdracht om voor CSF leerlingen onderwijs te waarborgen en gelijke onderwijskansen te realiseren.</p> <p>Scholen kunnen maar resultaten en effecten bereiken bij CSF leerlingen als deze leerlingen gemotiveerd en betrokken blijven deelnemen aan het onderwijsleerproces.</p> <p>De school volgt daarom de deelname van de CSF leerlingen aan het onderwijsgebeuren op en doet, indien nodig, aanpassingen om de specifieke onderwijsbehoeften te ondersteunen.</p>	<p>TIP</p> <p>De nood aan eventuele aanpassingen kan best ook regelmatig getoetst worden door gesprekken met kind, ouders, (externe) begeleiders om snel te kunnen schakelen indien er op korte tijd meer of andere aanpassingen nodig zijn.</p> <p>We verwijzen hier graag naar hoofdstuk 7 van het inspiratieboek van het project voorbeeldscholen.¹⁴</p>

¹³ Smeets, S. (2021). Groeperen en versnellen als interventie voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschuere, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 129-146). ACCO learn.

¹⁴ Project Voorbeeldscholen CSF (2022). Helpende hand bij dreigende uitval. In Verhoeven I., Sypré, S., Buyckx, S., Gypen, B., Jacobs, K., Mannaerts, D., Ryheul, I., Verheyen, D., Verschuere, K. (Ed.), *Inspiratieboost. Aan de slag met cognitief talent in het onderwijs* (pp. 148-178).

R6	<p>De school streeft naar effecten op langere termijn bij alle lerenden.</p> <p>De school beoogt bij alle lerenden persoonlijkheidsontwikkeling, deelname aan het vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt en aan diverse facetten van de samenleving. In welke mate deze effecten op langere termijn bereikt worden, hangt af van vele factoren waarop scholen niet altijd een invloed hebben.</p>	<p>De school ondersteunt CSF leerlingen in hun Talentontwikkeling.¹⁵</p> <p>De school zet in op zelfconceptverheldering, horizonverruiming of loopbaancompetenties.¹⁶ Leerlingen exploreren zichzelf, hun interesses en de domeinen waarin ze zich willen specialiseren.¹⁷</p> <p>De groep CSF leerlingen is zeer heterogeen. Onderwijsbehoeften kunnen zeer individueel zijn. Een school brengt deze onderwijsbehoeften gericht in kaart om ondersteuning op maat te kunnen bieden. (R3)</p>	<p>TIP: Verrijgingsprogramma's kunnen ook ingezet worden om zichzelf te exploreren.¹⁸</p>
ONTWIKKELEN EN STIMULEREN			
Doelen			
D1	<p>Het schoolteam realiseert doelgericht een brede en harmonische vorming die betekenisvol is.</p> <p>Om een brede en harmonische vorming te realiseren is een evenwichtige aandacht voor de diverse cultuurcomponenten (exact wetenschappelijk, muzisch-creatief, ...) en alle ontwikkelingsgebieden (cognitieve, sociaal-emotionele en</p>	<p>De werkelijkheidsgerichtheid van alle doelen, ook deze van de verrijkende activiteiten, kan ervoor zorgen dat de leerstof meer persoonlijk relevant¹⁹ wordt voor CSF leerlingen. Preventief handelen op gebied van waarden overtuigingen kan onderpresterend gedrag voorkomen.²⁰</p>	<p>Voor CSF leerlingen kan een betekenisvolle vorming worden gestimuleerd door in te zetten op onder andere de volgende componenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Zelfregulerend leren²¹ ● Onderzoekend leren ● Probleemgestuurd leren²² ● Begeleiden van leerprocessen ● Compacten en verrijken (zie R4)

¹⁵ Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P., & Worrell, F. C. (2011). Rethinking Giftedness and Gifted Education: A Proposed Direction Forward Based on Psychological Science. *Psychol Sci Public Interest*, 12(1), 3–54. <https://doi.org/10.1177/1529100611418056>

¹⁶ Verschuereen, K., Lavrijsen, J., Sypré, S., Struyf, E., Vansteenkiste, M., Soenens, B., & Donche, V. (2021). Cognitieve begaafdheid en talentontwikkeling: een hedendaagse visie. In K. Verschuereen, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 13-32). Leuven: Acco learn.

¹⁷ Kerr, B., Ed. (1991). *A Handbook for Counseling the Gifted and Talented*.

¹⁸ Ziegler, A. V., W. Stoeger, H. (2012). Giftedness and Gifted Education : The Need for a Paradigm Change. *Gifted Child Quarterly*, 56(4), 194-197. <https://doi.org/10.1177/0016986212456070>

¹⁹ Vansteenkiste, M., Aelterman, N., De Muynck, G.-J., Haerens, L., Patall, E., & Reeve, J. (2017). Fostering Personal Meaning and Self-relevance: A Self-Determination Theory Perspective on Internalization. *The Journal of Experimental Education*, 86(1), 30-49. <https://doi.org/10.1080/00220973.2017.1381067>

²⁰ Ramos, A., Lavrijsen, J., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Sypré, S., & Verschuereen, K. (2021). Profiles of maladaptive school motivation among high-ability adolescents: A person-centered exploration of the motivational Pathways to Underachievement model. *J Adolesc*, 88, 146-161. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.03.001>

²¹ Obergriesser, S., & Stoeger, H. (2015). The role of emotions, motivation, and learning behavior in underachievement and results of an intervention. *High Ability Studies*, 26(1), 167-190. <https://doi.org/10.1080/13598139.2015.1043003>

²² Barbier, K., Struyf, E., & Donche, V. (2021). Wat werkt binnen en buiten de klas? Cognitief begaafde leerlingen ondersteunen op het vlak van motivatie, leren en presteren. In K. Verschuereen, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Het ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 93–108). Acco learn

	<p>motorische vorming) cruciaal. Doelgericht leren veronderstelt dat het schoolteam zowel algemene als specifieke doelen nastreeft op het vlak van kennis, vaardigheden, attitudes en competenties. Dit gaat over zowel schooleigen doelen als doelen uit het gevalideerd doelenkader. Een betekenisvolle vorming veronderstelt dat het schoolteam de overdracht van het geleerde naar andere situaties stimuleert. Wat de lerenden op school verwerven, krijgt zo betekenis in de wereld buiten de school. De buitenwereld binnenbrengen in de school verhoogt de werkelijkheidsgerichtheid van het onderwijs.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Er kan ook vakoverschrijdend en geïntegreerd worden gewerkt <p>De begeleidende leraar is bij verrijkende activiteiten van zeer groot belang. Zij brengen leerlingen in de zone van naaste ontwikkeling²³ door verrijking aan te bieden en te begeleiden of te coachen. De begeleiding vraagt om de nodige feedup, feedback en feedforward.²⁴</p>
D2	<p>Het schoolteam hanteert doelen die sporen met het gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen.</p> <p>Om te voldoen aan de maatschappelijke verwachtingen hanteert het schoolteam doelen die gebaseerd zijn op het gevalideerd doelenkader. Met gevalideerd doelenkader wordt bedoeld: de eindtermen, de basiscompetenties, de ontwikkelingsdoelen of de doelen vastgelegd in een leerplan. De doelen sluiten aan bij het verwachte beheersingsniveau. Het schoolteam werkt samen om een volledig en samenhangend aanbod te garanderen. Vanuit betekenisvolle contexten werken aan doelen uit verschillende domeinen noemen we horizontale samenhang. De verticale samenhang verwijst naar de continuïteit van doelen over de klasgroepen, pedagogische eenheden of leerjaren heen.</p>	<p>Het schoolteam hanteert voor CSF leerlingen duidelijke doelen binnen de verrijking en zorgt voor samenhang met het gevalideerd doelenkader.</p> <p>Aangezien CSF leerlingen eindtermen, basiscompetenties of ontwikkelingsdoelen die zijn vastgelegd door het leerplan vaak eerder bereiken dan hun klasgenoten, worden de specifieke leerdoelen van deze leerlingen bepaald door de leraar in functie van het verwachte beheersingsniveau en in samenspraak met de leerling, ouders...</p>	<p>De samenhang tussen de doelen binnen de klas en de externe verrijkingstrajecten vraagt een goede communicatie en samenwerking tussen (klas)leraar en de begeleider(s) van de klasexterne verrijking.</p> <p>Doelen binnen verrijkende leerstof worden best in relatie tot de reguliere klaswerking opgezet.²⁵ Er kan hierbij rekening gehouden worden met een individuele, verticale leerlijn voor een specifieke leerling.</p>
D3	<p>Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.</p> <p>Het schoolteam heeft zicht op de beginsituatie van de lerenden en benut dit bij het vooropstellen van de doelen. De leer- en ontwikkelingsbehoeften vormen hierbij het</p>	<p>Het schoolteam brengt de onderwijsbehoeften van de CSF leerlingen breed in beeld (R3) om specifieke uitdagende en haalbare doelen voor individuele leerlingen te bepalen. Zo kan het onderwijs afgestemd worden op de noden van de</p>	<p>Doelen kunnen ook gericht zijn op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het versterken van executieve vaardigheden. • het versterken van sociale vaardigheden. • het versterken van emotionele vaardigheden. • het trainen van reflectieve vaardigheden. • het versterken van metacognitieve vaardigheden.

²³ Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. (Harvard University Press)

²⁴ Hattie, J., & Timperley, H. (2016). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>

²⁵ Little, C. A. (2018). Teaching strategies to support the education of the gifted learner. In S. I. Pfeiffer (Ed.), *APA Handbook of Giftedness and Talent* (pp. 371–384). The American Psychology Association

	<p>uitgangspunt. Het schoolteam doet dit om met zoveel mogelijk lerenden het gemeenschappelijk curriculum te realiseren. Door het evenwicht tussen haalbare en uitdagende doelen te bewaken, verhoogt het schoolteam de kans op succeservaringen, de motivatie en het effect op leren</p>	<p>leerlingen en bewaakt de school de motivatie en het effect op leren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • het versterken van studievaardigheden. • <p>Doelen kunnen ook zeer individueel zijn per CSF leerling.</p>
D4	<p>Het schoolteam expliciteert de doelen en de beoordelingscriteria.</p> <p>Teamleden zijn zich bewust van het gedrag dat ze concreet nastreven bij de lerende of welke verandering ze bij de lerende willen zien. Ze leggen de doelen helder uit zodat lerenden deze beter begrijpen en eigenaar worden van het leerproces. Dit impliceert ook dat ze verduidelijken aan de lerenden welke criteria gebruikt worden om te oordelen of de doelen bereikt zijn.</p>	<p>Het schoolteam expliciteert doelen en beoordelingscriteria voor verrijking.</p> <p>Kwaliteitsvolle verrijking vertrekt van expliciete doelen.²⁶ Deze specifieke doelen zorgen ervoor dat je gericht en objectiever kunt evalueren, waarna je gericht en effectiever feedback kunt geven en kunt bijsturen.</p>	<p>TIP</p> <p>Scholen kunnen ook doelen koppelen aan het leerproces zelf. Ook deze kunnen geëvalueerd worden met gerichte feedback. Het betrekken van leerlingen bij het expliciteren van doelen kan een meerwaarde zijn.</p>
Vormgeving, onderwijsleerproces, en leef en leeromgeving			
V1	<p>Het schoolteam en de lerenden creëren samen een positief en stimulerend school- en klasklimaat.</p> <p>Een positief en stimulerend school- en klasklimaat gebaseerd op veiligheid, vertrouwen en wederzijds respect vormt de basis van de schoolwerking. Om dit te realiseren investeren het schoolteam en de lerenden in positieve en ondersteunende relaties en interacties. Een dergelijk klimaat betekent ook dat het schoolteam met inspraak van de lerenden duidelijke afspraken en regels maakt en deze consequent hanteert.</p>	<p>Creëer tijd en ruimte tijdens momenten van binnenklasdifferentiatie of flexibele groepen voor leerlingen om ondersteunende en positieve interactie aan te gaan met zowel de begeleidende leraar als tussen leerlingen onderling. Een leerling heeft ook het gevoel nodig niet de uitzondering te zijn in een klasgroep.²⁷ Het normaliseren van aanpassingen is helpend voor het welbevinden van een leerling.</p>	<p>TIP</p> <p>Het schoolteam is zich ervan bewust dat CSF leerlingen soms zeer gevoelig kunnen zijn voor het consequent toepassen van afspraken en regels. Het is ook mogelijk dat ze openlijk in hun ogen zinloze regels zullen contesteren.</p>

²⁶ Bakx, A., Samsen-Bronsveld, E., & Hoogeveen, L. (2020). Top 20 principes uit de psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve, getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor- en vroegschoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

²⁷ Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination Theory: Basic psychological needs in motivation, development and wellness*. Guilford.

<p>V2</p>	<p>Het schoolteam en de lerenden gaan positief om met diversiteit.</p> <p>Diversiteit is een normaal gegeven waar iedereen dagelijks in verschillende situaties mee te maken krijgt. Het kan gaan om verschillen in taal, geslacht, seksuele oriëntatie, religie, cultuur, ras, socio economische status, cognitieve en fysieke mogelijkheden, beleving, interesses, bezigheden, zienswijzen, behoeften... Deze diversiteit is een meerwaarde voor de ontwikkeling van lerenden indien het schoolteam ze in het onderwijsleerproces positief aanwendt. Zo bouwt het schoolteam aan een inclusieve cultuur.</p>	<p>Het schoolteam en de lerenden gaan positief om met diversiteit en zien CSF als een onderdeel daarvan.</p> <p>De school beschouwt het ondersteunen van CSF leerlingen als een vorm van omgaan met diversiteit.²⁸ De school wendt deze diversiteit positief aan in het onderwijsleerproces en ziet dit als een meerwaarde voor de ontwikkeling van alle lerenden.</p>	<p>Leerkrachten kunnen inspelen²⁹ op het omgaan met die diversiteit door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een sfeer te creëren waar het oké is om hoge resultaten te halen • Een sfeer te creëren waar het veilig is om fouten te maken • Ruimte te geven aan leerlingen om te laten zien wat ze kunnen • Een sfeer te creëren waar er oog is voor verschillende talenten. • Een sfeer te creëren waarbinnen iedereen mag en kan groeien, ongeacht de beginsituatie
<p>V3</p>	<p>De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen.</p> <p>De leef- en leeromgeving verwijst naar de situatie waarin de lerende leeft en leert. Wanneer men specifieke inspanningen levert om het leren van de lerende gericht te ondersteunen, spreken we van onderwijzen. De fysieke omgeving, de infrastructuur en de aanwezige leer en onderwijsmiddelen beïnvloeden het leren van de lerende. Naast de leeromgeving ondersteunt ook de onderwijsorganisatie het bereiken van de doelen. Twee elementen spelen hierbij onder meer een rol: de onderwijstijd en de groeperingsvormen. Het schoolteam wendt de onderwijstijd en de groeperingsvormen doordacht aan. Elke lerende krijgt voldoende tijd en kansen om te leren en te oefenen.</p>	<p>De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen voor CSF leerlingen.</p> <p>Kennis in het schoolteam rond de onderwijsbehoeften van CSF leerlingen is nodig om een leef- en leeromgeving te creëren waar uitdagend leren mogelijk is. Het belang van ontwikkelingsgelijken³⁰ wordt meegenomen in beslissingen rond deze onderwijsorganisatie. De school gaat daarom efficiënt om met de organisatie van onderwijstijd en groepering.</p>	<p>Mogelijke aanpassingen in onderwijsorganisatie kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instructietijd verkorten³¹ • Niveaugroepen in de klas voor één of meerdere leergebieden • Verregaande binnenklasdifferentiatie met uitdagende verrijkingsopdrachten. • Verrijkingsklassen <p>Leerkrachten trainen best ook in</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke leerstof blijft toch belangrijk • Welke leerling volgt de instructie best nog mee (of net niet) <p>Verrijking dient ook om executieve vaardigheden te trainen. Hieraan kunnen ook specifieke doelen worden gekoppeld.</p>

²⁸ Sypré, S., Verschueren, K., & Struyf, E. (2021). Signaleren van cognitieve begaafdheid binnen een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 75–91). Acco learn.

²⁹ Bakx, A., Van Houtert, T., Brand, M. v. d., & Hornstra, L. (2019). A comparison of high-ability pupils' views vs. regular ability pupils' views of characteristics of good primary school teachers. *Educational studies*, 45(1), 35–56.

³⁰ Gagné, F. (2010). Motivation within the DMGT 2.0 framework. *High Ability Studies*, 21(2), 81-99. <https://doi.org/10.1080/13598139.2010.525341>

³¹ VanTassel-Baska, J., Hubbard, G. F., & Robbins, J. I. (2020). Differentiation of Instruction for Gifted Learners: Collated Evaluative Studies of Teacher Classroom Practices. *Roepers Review*, 42(3), 153–164. <https://doi.org/10.1080/02783193.2020.1765919>

	Groeperingsvormen verwijzen naar vele mogelijke vormen van werken met individuen, kleine of grote klasgroepen, heterogene of homogene groepen, klasoverstijgend werken...		
V4	<p>Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan.</p> <p>Leren verloopt zowel incidenteel als intentioneel. Bij incidenteel leren is het beoogde resultaat niet vooraf bepaald. Scholen streven intentioneel of doelgericht leren na en benutten incidenteel leren. Met het oog op het intentioneel nastreven van de doelen biedt het schoolteam de inhouden en activiteiten doelbewust aan. De aanpak is afgestemd op de doelen. De activiteiten en de inhouden zijn uitdagend en haalbaar voor de lerenden en sluiten aan bij hun voorkennis. De inhouden en activiteiten worden in gevarieerde en indien relevant, in betekenisvolle contexten aangeboden. Het schoolteam betreft de lerenden actief bij het leren en onderwijzen en zorgen voor samenhang tussen de verschillende inhouden en activiteiten</p>	<p>Het aanbieden van passend onderwijs voor CSF leerlingen is soms een uitdaging. Op zoek gaan naar de beginsituatie en haalbare, uitdagende doelen stellen om ook hen tot leren te brengen zijn hierbij essentieel. De aanpak is afgestemd op de doelen. De activiteiten en de inhouden zijn uitdagend en haalbaar voor de lerenden en sluiten aan bij hun voorkennis. De inhouden en activiteiten worden in gevarieerde en indien relevant, in betekenisvolle contexten aangeboden.</p> <p>Het schoolteam betreft de lerenden actief bij het leren en onderwijzen en zorgen voor samenhang tussen de verschillende inhouden en activiteiten. Door leerlingen inspraak te geven en hun leerproces in handen te laten nemen, zetten we in op het zelfregulerend leren.³²</p>	<p>Het juist inschatten van de beginsituatie van zowel de basisleerstof als de leerstof die in de verrijkingsactiviteiten wordt aangeboden, is voor het begeleiden van CSF leerlingen een heel belangrijke stap.</p> <p>Daarnaast kunnen leraren ook in kaart brengen wat leerlingen tegenhoudt in hun ontwikkeling om de begeleiding goed af te stemmen op de noden. .</p> <p>TIPS:</p> <p>Een goede afstemming tussen klasleraren en leraren van de verrijkingsklas over wat er waar wordt behandeld kan helpend zijn. Hindernissen waar sommige CSF leerlingen tegenaan lopen in kaart brengen kunnen helpend zijn om specifieke doelen te bepalen waar je samen aan wil werken.</p>
	Begeleiding		
B1	<p>Het schoolteam geeft de begeleiding vorm vanuit een gedragen visie en systematiek en volgt de effecten van de begeleiding op.</p> <p>Om alle lerenden adequaat te begeleiden, gaat het schoolteam uit van een gedragen visie. De school plant en coördineert haar begeleiding systematisch en cyclisch. Het schoolteam volgt de gewenste en ongewenste effecten van de begeleiding op. Dit leidt tot het verankeren van doeltreffende praktijken en de nodige bijstellingen in de begeleiding op het niveau van de lerende, de teamleden en de school.</p>	<p>Het schoolteam werkt aan een gedragen visie op onderwijs aan CSF leerlingen, met aandacht voor het herkennen en signaleren van CSF leerlingen, het in kaart brengen van hun onderwijsbehoeften en het implementeren van een geschikte pedagogisch-didactische aanpak. Het schoolteam monitort de effecten van haar aanpak, verankert doeltreffende praktijken en past de begeleiding waar nodig bij.</p> <p>Het beleid op CSF maakt deel uit van een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding³³</p>	<p>Het herkennen en signaleren van CSF is nodig om voor deze leerlingen aan maximale leeruitkomsten (R1) te werken.</p> <p>Het kundig worden in herkennen en signaleren van CSF verloopt in stappen. Een belangrijke eerste stap is het betrekken van leraren die al deskundig zijn op het gebied van CSF.³⁵</p> <p>De leermodule van TALENT kan ondersteuning geven aan alle andere leden van het schoolteam om te groeien op gebied van kennis rond CSF.</p>

³² Siegle, D., & McCoach, B. D. (2005). Making a Difference: Motivating Gifted Students who are not Achieving. *Waco: Prufrock Press*.

³³ Prodia. (2019). Specifiek Diagnostisch Protocol bij Cognitief Sterk Functioneren.

³⁵ van Gerven, E. (2009). *Handboek hoogbegaafdheid*. Koninklijke Van Gorcum BV.

		<p>en wordt blijvend verankerd. Begeleiding van CFS is altijd een gezamenlijke verantwoordelijkheid van educatieve partners.³⁴</p> <p>Doeltreffende praktijken krijgen de nodige bijstelling op systematische en cyclische wijze.</p>	<p>https://elearning.projecttalent.be/courses/signaleren/</p> <p>Effecten van de begeleiding kunnen worden opgevolgd via:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kindgesprekken • Een zorgoverleg • Het leerlingvolgsysteem • Oudercontacten • ...
B2	<p>Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren, leerloopbaan, sociaal-emotionele ontplooiing als fysiek welzijn.</p> <p>Met het oog op het bereiken van de doelen met alle lerenden biedt het schoolteam leerbegeleiding aan. Ze heeft daarbij onder meer aandacht voor het stimuleren van de metacognitieve kennis en vaardigheden. Hiermee worden de kennis en de opvattingen over het eigen denken en leren en het actief bewaken en bijsturen ervan bedoeld. De school geeft de lerende inzicht in zijn individuele competenties en ondersteunt een vlotte overgang tussen de verschillende leerperioden en organisaties. Horizonverruiming en keuzebekwaamheid vanuit de eigen interesses, talenten en competenties bij de lerende zijn hierbij belangrijke elementen. Het schoolteam besteedt ook aandacht aan de sociaal-emotionele ontplooiing van de lerende en aan het fysieke welzijn.</p>	<p>Het begeleiden van leerprocessen zoals mentoring³⁶ of tussentijdse feedback³⁷ is effectief voor het bevorderen van leerprestaties van CSF leerlingen.</p> <p>Belangrijk bij leerbegeleiding voor CSF leerlingen is dat het leren pas voldoende kan worden ondersteund als de uitdaging ook voldoende groot is. Kennis van CSF bij de leraren om de leerbegeleiding te kunnen ondersteunen is dan ook essentieel.³⁸</p>	<p>TIP</p> <p>Ook voor CSF leerlingen zetten we in op de vier begeleidingsdomeinen door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een krachtige leeromgeving aan te bieden • De leerlingen systematisch op te volgen • Actief te werken aan het verminderen van risicofactoren • Beschermende factoren te versterken.

³⁴ Bakx, A., & van Gerven, E. W.-H., A. (2021). Begaafdheidsonderwijs vanuit ecologisch perspectief. In A. Bakx & E. W.-H. van Gerven, A. (Eds.), *Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen* (pp. 33–61). Pica.

³⁶ Şahin, F. (2014). The effectiveness of mentoring strategy for developing the creative potential of the gifted and non-gifted students. *Thinking Skills and Creativity*, 14, 47-55. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2014.07.002>

³⁷ Bakx, A., Samsen-Bronsveld, E., & Hoogeveen, L. (2020). Top 20 principes uit de psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve, getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor- en vroegschoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

³⁸ Bakx, A., van Gerven, E., & Weterings-Helmons, A. (2021). Goed leraarschap voor begaafde leerlingen. In *Hoe Dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen*. (pp. 99–128). Pica.

<p>B3</p>	<p>Het schoolteam biedt elke lerende een passende begeleiding met het oog op gelijke onderwijskansen.</p> <p>Om een passende begeleiding te realiseren, detecteert het schoolteam de mogelijkheden en de behoeften van de lerenden en differentieert ze waar nodig. Het schoolteam gaat ervan uit dat iedereen de kracht en de capaciteiten in zich heeft om te leren, te groeien en te veranderen. De sterktes van de lerenden vormen het uitgangspunt voor de begeleiding. Het schoolteam begeleidt de lerenden via een continuüm van zorg en/of via handelingsplanning. Een gefaseerde benadering van brede basiszorg, verhoogde zorg, uitbreiding van zorg, een individueel aangepast curriculum en/of handelingsplanning vormt de ruggengraat van de begeleiding. Een sterke brede basiszorg werkt preventief. Voor lerenden met specifieke onderwijsbehoeften plant het schoolteam redelijke en gepaste aanpassingen waaronder het inzetten van stimulerende, remediërende, differentiërende, compenserende en/of dispenserende maatregelen. Op die manier draagt het schoolteam bij tot het realiseren van gelijke kansen voor alle lerenden en tot inclusie</p>	<p>Een gefaseerde benadering van brede basiszorg, verhoogde zorg, uitbreiding van zorg, een individueel aangepast curriculum en/of begeleidingsplannen vormt de ruggengraat van de begeleiding van CSF leerlingen.³⁹ Een sterke brede basiszorg werkt preventief. Het schoolteam plant redelijke en gepaste aanpassingen: Interventies zoals compacten en verrijken in de klas, variabel groeperen, versnellen, projectwerk, het opstellen van begeleidingsplannen... worden door de school binnen een gefaseerd beleid op het zorgcontinuüm geplaatst.</p>	<p>Het systematisch overlopen van je CSF leerlingen om te bekijken welke van hen in het zorgoverleg best worden besproken, kan ervoor zorgen dat je snel kan schakelen indien nodig.</p>
<p>B4</p>	<p>Het schoolteam geeft de begeleiding vorm samen met de lerende, de ouders/thuisomgeving en andere relevante partners.</p> <p>Diverse actoren versterken de begeleiding door samenwerking en partnerschap. Lerenden en ouders (thuisomgeving) zijn gelijkwaardige partners en worden actief betrokken door het schoolteam. De begeleiding is transparant voor alle betrokkenen. Het schoolteam houdt rekening met andere culturen, opvoedingsstijlen en socio economische milieus. Elke school van het leerplichtonderwijs werkt voor de begeleiding samen met een centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB).</p>	<p>Het schoolteam geeft de begeleiding van CSF leerlingen vorm samen met de lerende, de ouders, de thuisomgeving en relevante partners.</p> <p>Lerenden, ouders en schoolteam worden actief betrokken bij de begeleiding van CSF leerlingen. Een doordachte en transparante communicatiestrategie wordt mee geïmplementeerd in het zorgbeleid. Bij uitbreiding van zorg worden CLB, psychologen of andere specialisten mee opgenomen in deze communicatie om de samenwerking en dus ook de begeleiding te</p>	<p>De begeleiding staat los van het al of niet hebben van het label 'hoogbegaafdheid'. Leerlingen met kenmerken van 'hoogbegaafdheid' kunnen psycho-educatie krijgen door bijvoorbeeld het gebruik van het Model van Talentontwikkeling als als praatplaat. Deze laatste kan ook gebruikt worden in overlegmomenten met ouders.</p> <p>Tools zoals de leerkuil en de leertrap kunnen ondersteunen bij het begeleiden van leerlingen die moeilijkheden hebben met doorzetten en/of fouten maken.⁴⁰ CSF leerlingen hebben soms geen zicht op het verschil tussen formeel en informeel leren. Het kan helpend zijn voor hen om in te zien dat formeel leren soms tijd,</p>

³⁹ Prodia. (2019). Specifiek Diagnostisch Protocol bij Cognitief Sterk Functioneren.

⁴⁰ Dweck, C. S. (1999). *Self-theories : their role in motivation, personality and development*. Hove: Psychology Press.

		optimaliseren.	moeite, oefening en herhaling vraagt.
	Opvolging		
O1	<p>Het schoolteam geeft de lerenden adequate feedback met het oog op de voortgang in het leer- en ontwikkelingsproces.</p> <p>Feedback geven aan lerenden verhoogt het leerrendement. Dit gebeurt in onderlinge wisselwerking tussen lerenden en teamleden en werkt het best ingebed in een klimaat van veiligheid en vertrouwen. Feedback is nauw verbonden met het stellen van doelen en leerbegeleiding en sluit aan bij de leerervaring van de lerenden.</p>	<p>Zowel formatieve als summatieve evaluaties bij het uitbreiden van doelen zijn belangrijk en nuttig voor het bevorderen van leerprestaties van CSF Leerlingen.⁴¹</p> <p>De nadruk ligt hier op procesgerichte feedback in plaats van op persoonsgerichte feedback, maar ook feedback op het resultaat en de zelfsturing.</p>	<p>We verwijzen hier graag naar hoofdstuk 9 van het inspiratieboek van het project voorbeeldscholen.⁴²</p>
O2	<p>Het schoolteam evalueert op een brede en onderbouwde wijze het onderwijsleerproces en het behalen van de doelen.</p> <p>Evaluatie vormt een essentieel en integraal onderdeel van het leerproces van de lerende. Het schoolteam hanteert een onderbouwde visie op evaluatie. De evaluatie is breed en representatief voor de eigen doelen en het gevalideerde doelenkader. Het schoolteam kiest doordacht voor verschillende evaluatieprocedures en -instrumenten om betrouwbaar gegevens te verzamelen. De gehanteerde beoordelingscriteria zijn objectief en helder gecommuniceerd. De evaluatie is stimulerend en ontwikkelingsgericht en verloopt fair en transparant.</p>	<p>Het schoolteam evalueert ook op een brede en onderbouwde wijze het onderwijsleerproces en het behalen van doelen binnen de verrijking.</p> <p>Doelen binnen verrijking, die specifiek, uitdagend en haalbaar zijn, worden ook van evaluatie en feedback voorzien. Dit kan zowel summatief als formatief.</p>	<p>Feedback geven, reflecterende vaardigheden (metacognitie) en dergelijke zijn onderdelen van evalueren. Er kan gekozen worden om ook over de verrijkende activiteiten te rapporteren.</p> <p>Mogelijke manieren om over verrijking te rapporteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijlage bij het rapport • Specifiek voor elk vak en/of project • Gericht op vaardigheden als doorzetten, zorgvuldigheid, planmatigheid en andere • Specifiek voor verrijkingsklas het functioneren in kaart brengen. (Nadruk op sociale vaardigheden in de reguliere klas en daarbuiten, omgang met ontwikkelingsgelijken, omgaan met verlies, ...) <p>TIP: Schrap tussentijdse evaluatiemomenten van leerstof die reeds beheerst is. (Bijvoorbeeld tafeltoetsen bij het versneld geautomatiseerd hebben van de tafels of toetsen woordenschat Engels waarvan een pre-assessment duidelijk maakte dat deze leerstof als gekend kan worden beschouwd.)</p>

⁴¹ Bakx, A., Samsen-Bronsveld, E., & Hoogeveen, L. (2020). Top 20 principes uit de psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve, getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor- en vroegschoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

O3	<p>Het schoolteam stuurt het onderwijsleerproces bij op basis van de feedback- en evaluatiegegevens.</p> <p>Het schoolteam verzamelt, analyseert en interpreteert de evaluatiegegevens van de lerenden en stuurt op basis hiervan het onderwijsleerproces bij. Feedback leidt tot de nodige borging en bijsturing van het onderwijsleerproces.</p>	<p>Het schoolteam stuurt het onderwijsleerproces bij op basis van de feedback- en evaluatiegegevens, die ook betrekking hebben op de verrijksleerstof.</p> <p>Het team heeft aandacht voor het tegemoetkomen aan onderwijsbehoeften die vaak gepaard gaan met CSF, zoals een grotere leerhonger, het werken aan een groeigerichte mindset en aan waarden overtuigingen. Feedback leidt tot de nodige borging en bijsturing van het onderwijsleerproces.</p>	
O4	<p>Het schoolteam beslist en rapporteert onderbouwd over het behalen van de doelen bij de lerende.</p> <p>Het schoolteam rapporteert tijdig en regelmatig over de voortgang van het leer- en ontwikkelingsproces en communiceert hierover transparant. Deze informatie vormt tevens de basis om een beslissing met betrekking tot de eindevaluatie te nemen en te onderbouwen. Het schoolteam oriënteert elke lerende op basis van de behaalde doelen, competenties en interesses. Hierbij betreft het schoolteam de lerende en de ouders/thuisomgeving.</p>	<p>Het schoolteam beslist en rapporteert onderbouwd over het behalen van specifieke doelen binnen verrijking voor CSF leerlingen.</p> <p>Doelen binnen de verrijking worden geëvalueerd. Zo krijgen zowel de leerling zelf als de ouders inzicht in de voortgang van het leer- en ontwikkelingsproces binnen de verrijking en kan er in samenspraak met het schoolteam worden bijgestuurd.</p>	<p>We verwijzen hier graag nogmaals naar het belang van het betrekken van relevante partners zoals ouders, het kind zelf,...</p>
KWALITEITSONTWIKKELING			
K1	<p>De school ontwikkelt haar kwaliteit vanuit een gedragen visie die vertaald is in de onderwijsleerpraktijk.</p> <p>Kwaliteit heeft te maken met de juiste dingen goed doen. Elke school bepaalt voor zichzelf wat de juiste dingen zijn. De school houdt rekening met de regelgeving en met de schooleigen doelen. Ze betreft hierbij het schoolteam. Wat in de klas gebeurt, zorgt ervoor dat lerenden kunnen opgroeien tot zelfstandige, sociale en veerkrachtige mensen. Dit draagt eveneens bij tot goede</p>	<p>De school ontwikkelt haar kwaliteit voor onderwijs aan CSF leerlingen vanuit een gedragen visie die vertaald is in de onderwijspraktijk.</p> <p>Ook de beleidsvisie rond CSF maakt deel uit van deze schoolbrede visie op onderwijs en wordt gedragen door heel het schoolteam. Vandaar dat CSF ook opgenomen wordt in een brede visie op onderwijs en zorg binnen een school.</p>	<p>We verwijzen hier graag naar hoofdstuk 5 van het inspiratieboek van het Project Voorbeeldscholen.⁴³</p>

⁴³ Project Voorbeeldscholen CSF (2022). Kwaliteitsdenken. In Verhoeven I., Sypré, S., Buyckx, S., Gypen, B., Jacobs, K., Mannaerts, D., Ryheul, I., Verheyen, D., Verschueren, K. (Ed.), *Inspiratieboost. Aan de slag met cognitief talent in het onderwijs* (pp. 98-124).

	<p>leerprestaties. Daarom concretiseert de school haar visie tot op de praktijkvloer</p>		
K2	<p>De school evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden.</p> <p>Scholen onderzoeken, borgen en verbeteren op systematische wijze hun onderwijskwaliteit. Ze bepalen zelf de inhoud en de methode voor de eigen kwaliteitszorg op basis van hun vaststellingen, prioriteiten of doelen. Bij het zelf analyseren en evalueren van de onderwijskwaliteit gebruikt de school diverse relevante bronnen en betreft ze belanghebbenden. De resultaten en effecten die de school bij de lerenden bereikt, vormen daarbij samen met de context- en inputkenmerken het uitgangspunt. Er is maar sprake van systematiek als de school op geregelde basis haar werking evalueert. Naast het systematische is het cyclische karakter van kwaliteitszorg belangrijk. Een cyclus herhaalt niet de vorige maar voegt er iets aan toe. Op die manier wordt bij elke cyclus kwaliteit verder ontwikkeld.</p>	<p>Om borging voor een kwaliteitsvolle werking op gebied van CSF te garanderen, wordt ook het onderdeel CSF binnen het beleid op leerlingenbegeleiding systematisch en cyclisch onder de loep genomen.</p>	<p>Een kernteam (zie BL8) rond CSF is een mogelijke manier om op school de effectiviteit van de werking systematisch te monitoren, te evalueren en bij te sturen. Zij kunnen een trekkende rol toegewezen krijgen.</p> <p>Als een kernteam nog niet tot de mogelijkheden behoort, omdat een school nog in een beginfase staat van het professionaliseren op gebied van CSF, kan een (zorg)leraar of leerlingenbegeleider een opstart maken en kan er op termijn een groter team worden samengesteld.</p> <p>Een plan van aanpak kan worden opgesteld op een SMART manier:</p> <p>S: Specifiek M: Meetbaar A: Acceptabel R: Realistisch T: Tijdsgebonden</p> <p>Op deze manier werkt een school doelgericht aan het implementeren van bepaalde onderdelen van een beleid voor CSF leerlingen.</p>
K3	<p>De school borgt en ontwikkelt de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk.</p> <p>Zorgen voor kwaliteit veronderstelt dat de school op geregelde basis processen plant, uitvoert, controleert, bijstuurt waar nodig en verankert in de werking. Bij deze kwaliteitsontwikkeling is het van belang dat de school rekening houdt met de veranderende contexten, zich positioneert ten opzichte van vergelijkbare anderen en rekening houdt met externe evaluaties.</p> <p>Belanghebbenden hebben het recht om te weten hoe de school voor de eigen onderwijskwaliteit zorgt en die ontwikkelt. In de school heerst een kwaliteitscultuur als alle teamleden en de school als organisatie</p>	<p>De school borgt en ontwikkelt de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk voor CSF leerlingen.</p> <p>Het schoolteam kan haar sterke en zwakke punten op gebied van beleid voor CSF benoemen.</p> <p>Voor de zwakkere onderdelen kan een schoolteam aangeven wat mogelijke stappen kunnen zijn om het CSF beleid op die punten te versterken.</p>	<p>TIPS:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scholen kunnen frequent de Quickscan begaafdenwijzer invullen met hun team om van daaruit prioriteiten vast te leggen en aan borging te werken. • Scholen kunnen systematisch hun zorgbeleid onder de loep nemen met een focus op CSF om te kunnen bijsturen.

	zichzelf bevragen, de kwaliteit borgen en waar nodig bijstellen.		
	BELEID		
	Beleid		
BL 1	<p>De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar (ped)agogisch project.</p> <p>De school ontwikkelt en expliciteert haar gedeelde waarden, missie en visie. Ze houdt hierbij rekening met haar context- en inputkenmerken. De school streeft duidelijke en gedragen doelen na en ontwikkelt een strategie. Ze stimuleert alle teamleden om zich hiervoor gezamenlijk in te zetten. In het beleid dat de school voert, is er gerichte aandacht voor zowel de onderwijskundige werking als voor het personeels- en professionaliseringsbeleid, het financieel en het materieel beleid. Keuzes op onderwijskundig vlak worden vertaald in het personeels- en professionaliseringsbeleid en het financieel en materieel beleid van de school.</p>	<p>De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid op gebied van CSF, rekening houdend met haar (ped)agogisch project.</p> <p>De school zorgt ervoor dat het belang van een beleid voor de doelgroep CSF leerlingen duidelijk is en gedragen wordt door het schoolteam. Ze integreert dit beleid voor CSF binnen haar eigen pedagogisch project en visie op onderwijs. Dit impliceert ook dat de school specifieke professionalisering voor de doelgroep CSF integreert in het professionaliseringsbeleid. Naarmate de school groeit op gebied van het beleid voor CSF, (zie ook K1 - K2 - K3) zal ook het herkennen en signaleren beter verlopen.</p>	<p>De leermodule “beleid” kan hier ondersteunen: https://elearning.projecttalent.be/courses/beleid-cognitieve-begaafdheid</p> <p>We verwijzen hier graag ook terug naar hoofdstuk 5 van het inspiratieboek van het Project Voorbeeldscholen. ⁴⁴</p>
BL 2	<p>De school geeft haar organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur.</p> <p>De school bouwt doelgericht aan de cultuur en structuur van haar organisatie, die het bereiken van haar vooropgestelde doelen ondersteunen. Teamleden zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de realisatie van deze doelen. De organisatiecultuur en -structuur worden geregeld geëvalueerd, verankerd of bijgesteld</p>	<p>De school geeft haar organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur om ook de noden van de CSF leerlingen te kunnen ondersteunen.</p> <p>Dit houdt in dat individuele verschillen (diversiteit) worden omarmd. ⁴³ Organisatorische keuzes op vlak van zorg worden gemaakt afhankelijk van de zorgnoden binnen de totale schoolpopulatie. Flexibele structuren kunnen worden opgezet om naast klasinterne praktijken, ook klasexterne praktijken mogelijk te maken waar nodig.</p>	

⁴⁴ Project Voorbeeldscholen CSF (2022). Kwaliteitsdenken. In Verhoeven I., Sypré, S., Buyckx, S., Gypen, B., Jacobs, K., Mannaerts, D., Ryheul, I., Verheyen, D., Verschueren, K. (Ed.), *Inspiratieboost. Aan de slag met cognitief talent in het onderwijs* (pp. 98-124).

BL 3	<p>De school werkt participatief en responsief.</p> <p>De school ontwikkelt een cultuur waarin participatie en dialoog belangrijke elementen zijn. Participatie is overleggen, afstemmen en rekening houden met elkaar. Vooral het uitwisselen van zienswijzen tussen de verschillende participanten en samen school maken is belangrijk. Dit verhoogt het draagvlak voor beslissingen en de betrokkenheid van het schoolteam en de lerenden. De school staat open voor externe vragen en verwachtingen en maakt hierbij bewuste en onderbouwde keuzes.</p>	<p>Overleggen, afstemmen en rekening houden met elkaar is belangrijk om draagvlak voor beslissingen rond de begeleiding van CSF leerlingen te verhogen.</p> <p>Een transparante communicatie en het maken van onderbouwde keuzes helpt de school om bewuste en breed gedragen keuzes te maken.</p>	<p>Ook hier brengen we graag de relevante partners nogmaals onder de aandacht.</p> <p>We verwijzen hier graag naar hoofdstuk 10 van het inspiratieboek van het Project Voorbeeldscholen.⁴⁵</p>
BL 4	<p>In de school heerst een innovatieve en lerende organisatiecultuur.</p> <p>In de school zijn de teamleden gericht op voortdurende ontwikkeling. De school initieert veranderingen om het leren en onderwijzen te verbeteren. Het schoolteam probeert nieuwe benaderingen en werkwijzen uit. De school stimuleert de samenwerking tussen de teamleden en het leren van en met elkaar met het oog op expertisedeling</p>	<p>In de school heerst een innovatieve en lerende organisatiecultuur die haar werking op gebied van CSF wil blijven verbeteren.</p> <p>De school neemt initiatieven om wetenschappelijk onderbouwde kennis binnen het kernteam en bij uitbreiding het volledige schoolteam, voor het begeleiden van de doelgroep CSF bij te schaven en up to date te houden. De school staat open voor kennisdeling rond goede praktijken voor deze leerlingen.</p>	<p>Kennisdeling en samenwerking kan met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pedagogische begeleidingsdienst • CLB • Scholen binnen dezelfde scholengemeenschap • Lerarenopleidingen • Lerende netwerken binnen een regio of binnen een scholengemeenschap • Talent Centres en Talent Points van het ETSN-netwerk • Hogescholen • Universiteiten <p>Kennisdeling wordt best op regelmatige basis en structureel opgenomen. Nieuwe wetenschappelijke inzichten kunnen zo op snelle en efficiënte wijze worden teruggekoppeld aan het team. Bij grote verandering van het team kan het nodig zijn om sneller kennisdeling te herhalen bij (een deel van) het team.</p>
BL 5	<p>De school bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen.</p> <p>De school bouwt aan relaties met ouders en andere partners. Ze verbindt de schoolpraktijk met de thuisomgeving en de</p>	<p>De school bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en het onderwijzen aan CSF ten goede komen.</p> <p>Zie BL4</p>	<p>TIP</p> <p>Het kan als school nuttig zijn om mogelijke partners waarmee samengewerkt kan worden in kaart te brengen.</p> <p>Vaak hebben scholen dergelijke lijstjes met logopedisten</p>

⁴⁵ Project Voorbeeldscholen CSF (2022). Communicatie. In Verhoeven I., Sypré, S., Buyckx, S., Gypen, B., Jacobs, K., Mannaerts, D., Ryheul, I., Verheyen, D., Verschueren, K. (Ed.), *Inspiratieboost. Aan de slag met cognitief talent in het onderwijs* (pp. 224-234).

	lokale en bredere omgeving. Ze zorgt voor een doeltreffende samenwerking met andere partners. Ze legt daarbij prioriteiten in functie van het leren en onderwijzen.		en anderen waar ze mee samenwerken, dit kan ook voor specifieke hulp rond CSF.
BL 6	<p>De school communiceert transparant over haar werking met alle betrokkenen.</p> <p>De school voert een actieve communicatie met interne en externe belanghebbenden over haar doelen, resultaten, effecten en (onderwijskundige) ontwikkelingen. Ze creëert hiervoor voldoende mogelijkheden tot open dialoog.</p>	<p>De school communiceert transparant over haar werking rond CSF met alle betrokkenen.</p> <p>De school voert een actieve communicatie over haar doelen en (onderwijskundige) ontwikkelingen op vlak van beleid voor CSF. De school communiceert over wat binnen hun mogelijkheden ligt en wat niet. Zo scheidt ze geen verwachtingen naar leerlingen en ouders die niet kunnen worden ingevuld.</p>	<p>Mogelijke manieren om te communiceren over beleid zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Personeelsvergaderingen ● pedagogische studiedagen ● oudercontacten ● infoavonden rond geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding ● zorgoverleg ● kindcontacten ● <p>Deze communicatie kan best alle partijen zoals leraar, leerling, ouders, zorgteam... betrekken.</p> <p>Een heldere communicatie rond de doelen van bijvoorbeeld een verrijkingsklas zorgt voor een duidelijk en correct beeld van deze vorm van groeperen bij ouders en leerlingen. Een verrijkingsklas is geen "plezierklas" maar een interventie om CSF leerlingen even hard te laten werken als de kinderen in de reguliere klas. De complexiteit is groter en de lat voor de leerlingen die deelnemen ligt hoger.</p> <p>Situeer in de communicatie de aanpak van CSF leerlingen ook best in een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding en zorg, zodat alle zorg aan bod komt en de focus niet enkel ligt op CSF.</p>
	Onderwijskundig beleid		
BL 7	<p>De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.</p> <p>De school ondersteunt en monitort de continuïteit, de opbouw en de samenhang van de doelen, de vormgeving van het onderwijsleerproces en de leef- en leeromgeving, de begeleiding en de evaluatie- en</p>	<p>De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op vlak van leren en onderwijzen aan CSF.</p> <p>Het schoolteam kan afspraken concretiseren op gebied van maatregelen en aanpassingen voor CSF leerlingen die door alle leraren van het team</p>	<p>TIPS</p> <p>Door bijvoorbeeld een verticale leerlijn in acht te houden bij het opstellen van verrijkende thema's die worden aangeboden in reguliere klassen en verrijkingsklassen, kan de opbouw en samenhang van de verrijkende activiteiten worden gewaarborgd.</p> <p>Verrijkingsopdrachten in de reguliere klas en in de</p>

	<p>rapporteringspraktijk. Ze verzamelt gerichte informatie om haar werking te borgen en bij te stellen.</p>	<p>consequent worden ingezet. Deze afspraken kunnen worden opgenomen in het communicatiebeleid. (BL 6) Deze concretisering kunnen duidelijkheid scheppen naar verwachtingen van zowel het lerarenteam, de betrokken CSF leerlingen, als hun ouders.</p>	<p>verrijkkingsklassen koppelen aan specifieke doelen voor een bepaalde leerling, zorgt ervoor dat deze niet als bezigheidstherapie worden ervaren door leerlingen, ouders en anderen.</p>
	Personeels- en Professionaliseringsbeleid		
<p>BL 8</p>	<p>De school ontwikkelt en voert een doeltreffend personeelsbeleid dat integraal en samenhangend is.</p> <p>De school gebruikt duidelijke en overlegde criteria bij het aanwerven en inzetten van teamleden. Ze speelt in op de competenties van het schoolteam. De school voert informele en formele gesprekken met de teamleden en heeft specifieke aandacht voor ondersteuning. De teamleden krijgen feedback over de manier waarop ze hun opdracht vervullen. Hierdoor toont de school dat zij de inspanningen van de teamleden waardeert. De school voert een transparant en rechtvaardig evaluatiebeleid</p>	<p>De school ontwikkelt en voert een doeltreffend personeelsbeleid voor het begeleiden van CSF leerlingen dat integraal en samenhangend is.</p> <p>Een schoolteam kan teamleden de verantwoordelijkheid geven op gebied van het ontwikkelen van een beleid voor CSF leerlingen. Deze teamleden kunnen zich verdiepen in kennis rond CSF en competenties versterken. Zo kunnen ze beleid voor CSF mee helpen ondersteunen en verder uitwerken.</p>	<p>TIP</p> <p>Een school kan een kernteam CSF oprichten. Dit kernteam kan bestaan uit leraren die kennis hebben rond CSF. Leerlingenbegeleiding of zorgcoördinatoren en directieleden maken idealiter deel uit van het kernteam. Een kernteam oprichten kan ook een doelstelling zijn op iets langere termijn wanneer een school nog startende is met het opstellen van een beleid voor CSF.</p>
<p>BL 9</p>	<p>De school ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifieke aandacht voor beginnende teamleden.</p> <p>De school ontwikkelt een systematisch professionaliseringsbeleid. Hierbij staan de professionaliseringsnoden van de teamleden en de prioritaire doelen van de school centraal. De school bevordert de professionele dialoog en reflectie over leren en onderwijzen en biedt hierbij de nodige ondersteuning. Interne en externe expertisedeling worden gestimuleerd. De school moedigt de implementatie van professionalisering initiatieven aan en volgt de effecten ervan op. Beginnende teamleden krijgen een passende begeleiding</p>	<p>De school ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifieke aandacht voor alle teamleden die nog onvoldoende kennis hebben over CSF.</p> <p>Alle leraren krijgen intern of extern de kans om zich verder te professionaliseren in onderwijs aan CSF leerlingen en worden hiertoe ook aangemoedigd. Een schoolteam met voldoende kennis over CSF kan de juiste ondersteuning bieden aan deze leerlingen en een positief en stimulerend klimaat helpen creëren. Startende leraren worden bij aanvang op de hoogte gebracht van de visie en het beleid op cognitief sterk functioneren en krijgen een passende begeleiding.</p>	<p>Mogelijke tips rond professionalisering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een school of scholengemeenschap kan het thema CSF opnemen in de aanvangsbegeleiding voor startende leraren • Structureel nieuwe kennis implementeren. (Zie BL4) • Een school kan een traject aanvragen bij de pedagogische begeleidingsdienst • Boekentip: Hoe dan?! – hoofdstuk 6 pakkende professionalisering. <p>Er zijn heel wat aanbieders op de markt die een verschil in visie hebben op CSF. Een school kiest best een aanbieder die aansluit bij haar eigen visie op CSF en haar pedagogisch project.</p>

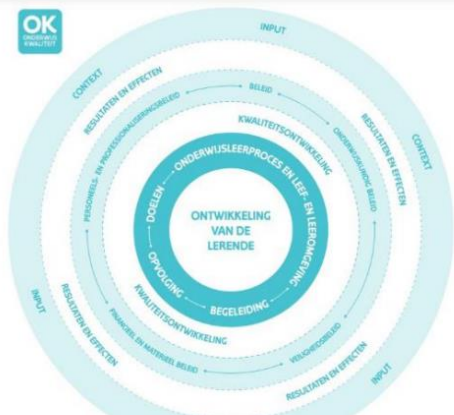
			<p>Mogelijke thema's van professionalisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Herkennen en signaleren • Mogelijke vooroordelen van CSF • Compacten en verrijken (zowel in de klas als daarbuiten) • Versnellen • Onderpresteren en noden van onderpresteerders • <p>We verwijzen hier graag naar hoofdstuk 5 van het inspiratieboek van het project voorbeeldscholen. ⁴⁶</p>
Financieel en materieel beleid			
BL 10	<p>De school ontwikkelt en voert een doeltreffend financieel en materieel beleid.</p> <p>De school heeft zicht op de materiële noden. Ze wendt de toegekende middelen aan op basis van duidelijke en overlegde criteria in functie van de prioriteiten en de doelen die ze wil bereiken. De school volgt de effecten van haar financieel en materieel beleid op.</p>	<p>De school ontwikkelt en voert een doeltreffend financieel en materieel beleid voor het begeleiden van de CSF leerlingen.</p> <p>Het is wenselijk om voor CSF leerlingen specifiek materiaal aan te schaffen of te ontwikkelen om hen te kunnen ondersteunen.</p>	<p>Verrijkmateriaal die worden aangeboden kunnen afgetoetst worden aan de volgende criteria. ⁴⁷ (Niet aan alle criteria moet worden voldaan)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevatten hogere orde denkvaardigheden van de taxonomie van Bloom⁴⁸ • Voldoende complexiteit (moeilijker is niet noodzakelijk meer complex) • Heeft een voldoende hoog abstractieniveau • Zet in op metacognitie • Zet in op inzichten rond formeel leren • Stimuleert kritisch denken en creativiteit • Zet in op probleemgestuurd leren (Zie D1) • Zet in op zelfregulerend leren (Zie D1) • Zet in op onderzoeken leren (Zie D1) <p>Zie ook lijst met differentiatie- en verrijkmateriaal: https://www.projecttalent.be/thema/verrijken/document</p>

⁴⁶ Project Voorbeeldscholen CSF (2022). Kwaliteitsdenken. In Verhoeven I., Sypré, S., Buyckx, S., Gypen, B., Jacobs, K., Mannaerts, D., Ryheul, I., Verheyen, D., Verschueren, K. (Ed.), *Inspiratieboost. Aan de slag met cognitief talent in het onderwijs* (pp. 98-124).

⁴⁷ Bronkhorst, E. & Drent, S. (2001). *Anders kijken naar je methode: compacting van het taal-/leesonderwijs*

⁴⁸ Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., Airasian, P. W., Cruikshank, K. A., Mayer, R. E., Pintrich, P. R., Raths, J., & Wittrock, M. C. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives (Complete edition)*. Longman.

			en/762-overzicht-differentiatie-en-verrijkingmaterialen
BL 11	<p>De school beheerst de kosten voor alle lerenden.</p> <p>De school reflecteert over de kosten voor alle lerenden. Ze maakt strategische keuzes om deze te beheersen. Ze heeft hierbij bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen. De school communiceert transparant over de kosten met alle belanghebbenden.</p>		
Fysieke en mentale veiligheid van leef-, leer- en Werkomgeving			
BL 12	<p>De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid met het oog op de fysieke en mentale veiligheid van de leef-, leer- en werkomgeving.</p> <p>De lerenden en teamleden voelen zich mentaal veilig in de school. Het onderwijs vindt plaats in lokalen die bewoonbaar, veilig en hygiënisch zijn. Om dit te realiseren neemt de school een samenhangend geheel van maatregelen gericht op het voorkomen, evalueren en bestrijden van risico's. Dit beleid is ingebed in het onderwijskundig beleid van de school en verankerd in de dagelijkse praktijk. Op basis van een analyse van de risico's, de beschikbare financiële middelen en de wettelijke vereisten, stelt de school prioriteiten voorop. Verbeteringen leiden binnen een redelijke termijn tot de gewenste resultaten.</p>		

Het OK referentiekader voor onderwijskwaliteit

	Rubriek
	Deelrubriek
	Kwaliteitsverwachting

Resultaten en effecten		Ontwikkeling stimuleren				Beleidsverwachting	
R1	De school bereikt de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep van lerenden.	Doelen		Begeleiding		Onderwijskundig beleid	
R2	De school streeft naar welbevinden en betrokkenheid bij alle lerenden en het schoolteam en naar tevredenheid bij ouders en bij andere relevante partners.	D1	Het schoolteam realiseert doelgericht een brede en harmonische vorming die betekenisvol is.	B1	Het schoolteam geeft de begeleiding vorm vanuit een gedragen visie en systematiek en volgt de effecten van de begeleiding op.	BL1	De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar (ped)agogisch project.
R3	De school streeft bij elke lerende naar zoveel mogelijk leerwinst.	D2	Het schoolteam hanteert doelen die sporen met het gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen.	B2	Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren als preventieve gezondheidszorg.	BL2	De school geeft haar organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur.
R4	De school stimuleert de studievoortgang van elke lerende.	D3	Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.	B3	Het schoolteam biedt elke lerende een passende begeleiding met het oog op gelijke onderwijskansen.	BL3	De school werkt participatief en responsief.
R5	De school waarborgt de toegang tot onderwijs voor elke lerende.	D4	Het schoolteam expliciteert de doelen en de beoordelingscriteria.	B4	Het schoolteam geeft de begeleiding vorm samen met de lerende, de ouders/thuisomgeving en andere relevante partners.	BL4	In de school heerst een innovatieve en lerende organisatiecultuur.
R6	De school streeft naar effecten op langere termijn bij alle lerenden.	Vormgeving onderwijsleerproces en leef- en leeromgeving		Opvolging		BL5	De school bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen.
Kwaliteitsontwikkeling		V1	Het schoolteam en de lerenden creëren samen een positief en stimulerend school- en klasklimaat.	O1	Het schoolteam geeft de lerenden adequate feedback met het oog op de voortgang in het leer- en ontwikkelingsproces.	BL6	De school communiceert transparant over haar werking met alle betrokkenen.
K1	De school ontwikkelt haar kwaliteit vanuit een gedragen visie die vertaald is in de onderwijsleerpraktijk.	V2	Het schoolteam en de lerenden gaan positief om met diversiteit.	O2	Het schoolteam evalueert op een brede en onderbouwde wijze het onderwijsleerproces en het behalen van de doelen.	Personeels- en professionaliseringbeleid	
K2	De school evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden.	V3	De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen.	O3	Het schoolteam stuurt het onderwijsleerproces bij op basis van de feedback- en evaluatiegegevens.	BL7	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.
K3	De school borgt en ontwikkelt de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk.	V4	Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan.	O4	Het schoolteam beslist en rapporteert onderbouwd over het behalen van de doelen bij de lerende.	BL8	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend personeelsbeleid dat integraal en samenhangend is.
						BL9	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifieke aandacht voor beginnende leraren.
						Financieel en materieel beleid	
						BL10	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend financieel en materieel beleid.
						BL11	De school beheerst de kosten voor alle lerenden.
						Fysieke en mentale veiligheid van de leef-, leer- en werkomgeving	
						BL12	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid met het oog op de fysieke en mentale veiligheid van de leef-, leer- en werkomgeving.

Beleidsverwachting	
Beleidsverwachting	
BL1	De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar (ped)agogisch project.
BL2	De school geeft haar organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur.
BL3	De school werkt participatief en responsief.
BL4	In de school heerst een innovatieve en lerende organisatiecultuur.
BL5	De school bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen.
BL6	De school communiceert transparant over haar werking met alle betrokkenen.
Onderwijskundig beleid	
BL7	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.
Personeels- en professionaliseringbeleid	
BL8	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend personeelsbeleid dat integraal en samenhangend is.
BL9	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifieke aandacht voor beginnende leraren.
Financieel en materieel beleid	
BL10	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend financieel en materieel beleid.
BL11	De school beheerst de kosten voor alle lerenden.
Fysieke en mentale veiligheid van de leef-, leer- en werkomgeving	
BL12	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid met het oog op de fysieke en mentale veiligheid van de leef-, leer- en werkomgeving.